EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 28.3.2022.
COM(2022) 127 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

par to, kā piemēro Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 12. jūnija Regulu (ES) Nr. 606/2013 par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās

1. IEVADS

1.1. Pamatinformācija

Regula (ES) Nr. 606/2013 par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās[1] ("regula") papildina Direktīvu 2011/99/ES par Eiropas aizsardzības rīkojumu[2] ("direktīva"). Tās abas ietilpst vienā tiesību aktu paketē. Regulu pieņēma 2013. gada 12. jūnijā, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 81. panta 2. punkta a), e) un f) apakšpunktu.

Kopā ar Direktīvu 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus[3] ("Cietušo tiesību direktīva"), šī direktīva un regula veido saskaņotu pasākumu kopumu. Tās stiprina cietušo un potenciālo noziegumos cietušo tiesības un aizsardzību laikā, kad viņi ceļo vai pārceļas uz citu dalībvalsti.

Šo mērķi plānots sasniegt ar direktīvu un regulu, kuras dalībvalstu kompetentajām iestādēm nodrošina juridisko pamatu citā dalībvalstī izdotu aizsardzības rīkojumu atzīšanai. Saskaņā ar šo tiesisko regulējumu visām dalībvalstīm ir jāatzīst un jāizpilda gan aizsardzības rīkojumi krimināllietās, gan aizsardzības pasākumi civillietās, kas izdoti citā dalībvalstī.

Šajā ziņojumā ir novērtēta regulas piemērošana, kā noteikts tās 21. pantā. Eiropas Komisijai arī jāiesniedz Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ziņojums par regulas piemērošanu un, ja nepieciešams, priekšlikumi grozījumiem. Lai gan ziņojums bija jāiesniedz līdz 2021. gada 11. janvārim, Covid-19 pandēmijas uzliesmojuma rezultātā 2020. gada pirmajā pusē Komisija bija spiesta pievērsties steidzamiem ar Covid-19 saistītiem dokumentiem. Tāpēc ziņojuma novērtēšana un publicēšana aizkavējās.

Regula papildina direktīvu, lai nodrošinātu, ka ES sistēmā attiecībā uz noziegumos cietušo aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu nepastāv juridiskas nepilnības. Tāpēc šis ziņojums ir jālasa kopā ar ziņojumu par direktīvas īstenošanu, ko Komisija publicēja 2020. gada 11. maijā[4]. Kopā šie ziņojumi sniedz pilnīgu priekšstatu par minimālajiem noteikumiem, ko visā ES dalībvalstu kompetentās iestādes piemēro attiecībā uz aizsardzības pasākumu starptautisku atzīšanu un izpildi.

1.2. Regulas mērķis un galvenie elementi

Regulas mērķis ir nodrošināt, ka fiziska persona, uz kuru kādā no dalībvalstīm ir attiecināts aizsardzības pasākums civillietās, aizvien var paļauties uz šo aizsardzību,

---

1 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 606/2013 (2013. gada 12. jūnijs) par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās (OV L 181, 29.6.2013., 4. lpp.).

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/99/ES (2011. gada 13. decembris) par Eiropas aizsardzības rīkojumu (OV L 338, 21.12.2011., 2. lpp.).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI (OV L 315, 14.11.2012., 57. lpp.).

4 Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par to, kā tiek īstenota Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/99/ES par Eiropas aizsardzības rīkojumu (COM(2020) 187 final, 11.5.2020.).

arī pārceļoties vai ceļojot uz citu dalībvalsti. Vienlaikus regula paredz aizsargāt tās personas tiesības uz aizstāvību, kura rada apdraudējumu.

Tāpēc regulā ir paredzēti noteikumi par dalībvalstīs noteikto aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu. Šie noteikumi ļauj kompetentajām iestādēm nodrošināt nepārtrauktu aizsardzību visā ES, izmantojot vienkāršu un ātru mehānismu.

Regula attiecas uz tādiem valstu aizsardzības pasākumiem civillietās, kas noteikti civilprocesa un administratīvā procesa ietvaros. Konkrētāk, tā attiecas uz pasākumiem, kuri uzliek pienākumus personai, kas rada apdraudējumu citas personas fiziskai vai psiholoģiskai neaizskaramībai, un kuru mērķis ir šo citu personu aizsargāt. Regulu piemēro visiem cietušajiem. To piemēro trim visbiežāk sastopamajiem valstu aizsardzības pasākumiem:

- aizliegumam vai noteikumiem attiecībā uz tās vietas apmeklēšanu, kur dzīvo, strādā vai kur uzturas vai ko regulāri apmeklē aizsargātā persona;
- aizliegumam vai noteikumiem attiecībā uz jebkāda veida saziņu ar aizsargāto personu un
- aizliegumam vai noteikumiem attiecībā uz tuvošanos aizsargātajai personai tuvāk par noteiktu attālumu.

Aizsardzības pasākumu galvenais mērķis ir novērst jebkādu

- vardarbību, kas saistīta ar dzimumu;
- vardarbību ģimenē vai
- vardarbību ciešās attiecībās, piemēram, fizisku vardarbību, uzmākšanos, seksuālu vardarbību, vajāšanu, iebiedēšanu vai cita veida netiešu ietekmēšanu.

Šādos noziegumos cietušajiem ir īpaši liels risks saskarties ar sekundāru un atkārtotu viktimizāciju, iebiedēšanu un atriebību. Praksē aizsardzības pasākumi visvairāk palīdz sievietēm.

Aizsardzības rīkojumi parasti nozīmē relatīvi nelielus tās personas pārvietošanās brīvības ierobežojumus, kura rada apdraudējumu. Aizsardzības rīkojumu izdošana un uzraudzība parasti nav saistīta ar būtiskiem finanšu ieguldījumiem, taču tie palīdz mazināt un novērst vardarbību[5].

Praksē persona, kas saņem aizsardzību saskaņā ar vienu vai vairākiem valsts aizsardzības pasākumiem ("aizsargātā persona"), iesniedz pieprasījumu tās dalībvalsts iestādei, kurā aizsardzības pasākumi ir noteikti ("izdevējiestāde"). Ja pieprasījums tiek apmierināts, izdevējiestāde šajā dalībvalstī ("izcelsmes dalībvalsts") izdod apliecību. Pēc tam izdevējiestāde nosūta šo apliecību citas dalībvalsts ("uzrunātā dalībvalsts") kompetentajai iestādei aizsardzības pasākumu atzīšanai un izpildei uzrunātās dalībvalsts teritorijā. Uzrunātās dalībvalsts kompetentā iestāde var arī pieņemt jebkādus pasākumus, kas pieejami saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem līdzīgā lietā, lai turpinātu aizsargātās personas aizsardzību uzrunātās dalībvalsts teritorijā. Uzrunātajai dalībvalstij ir jānodrošina cietušajam tāda paša līmeņa aizsardzība, kādu tā nodrošinātu saviem pilsoņiem līdzīgā situācijā.

5 *Van der Aa, S., Niemi, J., Sosa, L., Ferreira, A., Baldry, A., Mapping the legislation and assessing the impact of protection orders in the European Member States*, 2015.

Apliecība par aizsardzības pasākumiem civillietās ir daudzvalodu standarta veidlapa, ko pieņēma ar attiecīgu īstenošanas aktu[6]. Citām dalībvalstīm šī apliecība ir jāatzīst bez papildu verifikācijas. Apliecībai jābūt tieši izpildāmai; tas nozīmē, ka aizsargātā persona var tieši atsaukties uz aizsardzības pasākumiem uzrunātās dalībvalsts iestādēs.

Kopš 2015. gada 11. janvāra regula ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs, izņemot Dāniju.

1.3. Ziņojuma mērķis un tvērums

Komisijas analīze galvenokārt balstās uz nepastarpinātu informāciju no dalībvalstīm. Komisija primāros datus ieguva no dalībvalstu paziņojumiem saskaņā ar 18. panta 1. punktu. Šajos paziņojumos ir uzskaitītas šīs regulas īstenošanas vajadzībām akceptētās kompetentās iestādes un valodas. Turklāt Komisija pārbaudīja atbildes uz anketu par regulas piemērošanu kopš tās stāšanās spēkā. Komisija nosūtīja šo anketu dalībvalstu kompetentajām iestādēm 2021. gada jūlijā, atbildēja 19 dalībvalstis. No visām dalībvalstīm 16 apstiprināja, ka to tiesību sistēma nodrošina aizsardzības pasākumus civillietās. Ar e-tiesiskuma portāla starpniecību Komisija apkopoja papildu informāciju par dalībvalstu kompetentajām iestādēm.

Šā ziņojuma sagatavošanai Komisija izmantoja divus papildu pētījumus, ar kuriem papildināja no dalībvalstīm saņemtos datus. Konkrētāk, Komisija balstījās uz pētījumu, ko Eiropas Parlaments publicēja 2017. gadā. Pētījumā aplūkots, kā darbojas aizsardzības pasākumu savstarpējā atzīšana civillietās, un tas bija daļa no direktīvas īstenošanas novērtējuma[7]. Komisija arī iedziļinājās *POEMS* nobeiguma pētījumā; tas ir projekts, ko 2012.–2014. gadā finansēja no Komisijas programmas *DAPHNE*. Pētījumā tika kartēti tiesību akti un novērtēta aizsardzības rīkojumu ietekme dalībvalstīs[8].

Šajā ziņojumā galvenā uzmanība pievērsta noteikumiem, kas veido regulas pamatu un ir ļoti svarīgi, lai nodrošinātu, ka aizsardzības pasākumu savstarpējā atzīšana civillietās visā ES darbojas netraucēti.

Šie noteikumi ietver pienākumu paziņot par tām iestādēm, kas ir kompetentas regulas aptvertajos jautājumos, norādot:

- iestādes, kas kompetentas izdot apliecību par aizsardzības pasākumiem civillietās;
- iestādes, kurās var atsaukties uz citā dalībvalstī noteiktu aizsardzības pasākumu (un kuru kompetencē ir izpildīt šādu pasākumu);
- iestādes, kuru kompetencē ir koriģēt aizsardzības pasākumus; un
- iestādes, kurās iesniedz pieteikumu par atzīšanas atteikšanu.

Ziņojumā arī apskatīti šādi jautājumi:

---

6 Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 939/2014 (2014. gada 2. septembris), ar ko izveido apliecības, kuras minētas 5. un 14. pantā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 606/2013 par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civillietās (OV L 263, 3.9.2014, 10. lpp.).

7 Eiropas Parlamenta Izpētes dienests, pētījums par Eiropas aizsardzības rīkojumu, PE 603.272, 2017. gada septembris (http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/603272/EPRS_STU(2017)603272_EN.pdf).

8 *Van der Aa, S.* u. c., *op. cit.*

- valodu lietojums dalībvalstīs;
- pienākums aizsargāt tās personas tiesības uz aizstāvību, kura rada apdraudējumu;
- apliecību par aizsardzības pasākumiem civillietās izdošana, apstrāde un nosūtīšana un
- apliecību par aizsardzības pasākumiem civillietās labošana un atsaukšana.

2. VISPĀRĪGS NOVĒRTĒJUMS

Ziņojums attiecas uz visām dalībvalstīm, kurām regula ir saistoša[9].

Izcelsmes dalībvalsts izdevējiestādes var noteikt aizsardzības pasākumus civillietās, piemēram, aizliegumu tuvoties citai personai tuvāk par noteiktu attālumu. Saskaņā ar regulas 14. apsvērumu uzrunātajai dalībvalstij šādi pasākumi ir jāatzīst par aizsardzības pasākumiem civillietās.

Turklāt jēdziens "civillietas" būtu jāinterpretē autonomi. Iestāde, kura noteikusi aizsardzības pasākumu, var būt civillietu, administratīvo lietu vai krimināllietu iestāde. Tomēr aizsardzības pasākuma civiltiesiskā rakstura izvērtēšanā iestādes veids nav būtisks, ja vien pats lēmums attiecas uz civillietām (10. apsvērums).

Regulā ir ņemtas vērā dalībvalstu dažādās tiesiskās tradīcijas, un tā neiejaucas valstu sistēmās, kuras piemēro aizsardzības pasākumu noteikšanai. Tas nozīmē, ka tā nerada dalībvalstīm pienākumu grozīt savas valsts sistēmas, lai civillietās varētu noteikt aizsardzības pasākumus. Tāpat tā nerada dalībvalstīm pienākumu ieviest aizsardzības pasākumus civillietās šīs regulas piemērošanai (12. apsvērums).

Komisija no 16 dalībvalstīm saņēma apliecinājumu, ka to tiesību sistēma nodrošina aizsardzības pasākumus civillietās. Četras dalībvalstis apliecināja, ka tās nenodrošina aizsardzības pasākumus civillietās vai neizdod apliecības, kas paredzētas šajā regulā. Komisija šo informāciju ņēma vērā, gatavojot ziņojumu.

Rezultātā ziņojumā ir atspoguļota situācija dalībvalstīs, ciktāl regula tām ir praktiski piemērojama. Ziņojumā arī ņemts vērā regulas 12. apsvērums.

2015. gada *POEMS* nobeiguma ziņojumā[10] un 2017. gada Eiropas Parlamenta pētījumā[11] konstatēts, ka visas dalībvalstis paredz noteikta veida krimināltiesiskās vai civiltiesiskās aizsardzības rīkojumus. Tomēr abos pētījumos konstatēts, ka likumi par aizsardzības rīkojumu un aizsardzības līmeņi ES ievērojami atšķiras un tādējādi var kavēt tās direktīvas un regulas netraucētu darbību, kuras kopā veido ES tiesisko regulējumu.

Redzams, ka lielākā daļa dalībvalstu atbalsta sistēmu, kurā aizsardzības pasākumus nosaka saskaņā ar kriminālprocesu, civilprocesu vai administratīvo procesu. Citās dalībvalstīs cietušajiem tiek nodrošināti gan civiltiesiski, gan krimināltiesiski pasākumi.

---

9 Ziņojumā nav iekļauta informācija par Apvienoto Karalisti, jo ziņojuma analīzes daļai savāktie dati par regulas īstenošanu tika savākti pēc šīs valsts izstāšanās no ES un pēc tā pārejas perioda beigām, kura laikā regula Apvienotajā Karalistē joprojām tika piemērota.

10 *Van der Aa, S.* u. c., *op. cit.*

11 Eiropas Parlamenta Izpētes dienests, *op. cit.*

Dažos gadījumos dalībvalstu kompetentajām iestādēm varētu būt grūti noteikt, vai ir piemērojama direktīva vai regula. Šāda situācija var rasties, ja viens aizsardzības rīkojums ietver vairākus dažādu veidu (civiltiesiska, administratīva vai krimināltiesiska rakstura) pasākumus.

Tāpēc gan 2015. gada *POEMS* nobeiguma ziņojumā, gan 2017. gada Eiropas Parlamenta pētījumā norādīts, ka aizsardzības pasākumu izmantošana civillietās un krimināllietās un to piemērošanas veids ES praksē ļoti atšķiras.

3. ĪPAŠAIS NOVĒRTĒJUMS

3.1. Kompetentās iestādes (18. panta 1. punkta a) apakšpunkts)

Regulas 18. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteikts, ka dalībvalstis Komisijai paziņo informāciju par to iestāžu veidiem, kuras ir kompetentas jautājumos, kas ietilpst šīs regulas darbības jomā. Līdz 2015. gada jūlijam visas dalībvalstis (izņemot vienu), kurām šī regula ir saistoša, bija paziņojušas Komisijai nepieciešamo informāciju.

Saskaņā ar regulas 5. panta 1. punktu izcelsmes dalībvalsts izdevējiestādei pēc aizsargātās personas pieprasījuma jāizdod apliecība, izmantojot daudzvalodu standarta veidlapu. Regulas 18. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā noteikts, ka dalībvalstis Komisijai paziņo informāciju par to iestāžu kategorijām, kuru kompetencē ir noteikt aizsardzības pasākumus un izdot apliecības.

No visām dalībvalstīm, uz kurām attiecas regula, 20 ir paziņojušas, ka iestādes, kuru kompetencē ir noteikt un izdot aizsardzības pasākumus civillietās, ir ģeogrāfiski kompetentas tiesas. Tās ir pirmās instances tiesas, apelācijas tiesas un augstākās tiesas. Piecas dalībvalstis nepārprotami ir norādījušas bāriņtiesas vai tiesu ģimenes lietu nodaļas, bet viena dalībvalsts — darba tiesu. Turklāt četras dalībvalstis paziņoja, ka kompetenti ir arī prokurori.

Lai ņemtu vērā to iestāžu dažādos veidus, kuras dalībvalstīs nosaka aizsardzības pasākumus civillietās, regulu piemēro gan attiecībā uz tiesu iestāžu nolēmumiem, gan administratīvo iestāžu lēmumiem. Tomēr administratīvajām iestādēm ir jādod garantijas attiecībā uz objektivitāti un pušu tiesībām uz lēmuma pārskatīšanu tiesā. Tas vienlaikus nozīmē, ka policijas iestādes nevar būt izdevējiestādes (13. apsvērums). Viena dalībvalsts informēja Komisiju, ka kompetents ir pilsētas mērs. Cita dalībvalsts informēja, ka policija kā iestāde, kurai piešķirtas publiskās pārvaldes pilnvaras, var noteikt pagaidu preventīvus ierobežojošus pasākumus un izdot apliecības.

Regulas 18. panta 1. punkta a) apakšpunkta ii) punktā noteikts, ka dalībvalstis Komisijai paziņo informāciju par to iestāžu veidiem:

- kurās var atsaukties uz citā dalībvalstī noteiktu aizsardzības pasākumu un/vai
- kuru kompetencē ir izpildīt šādu pasākumu.

12 dalībvalstis ir pilnvarojušas tiesas; no tām visas, izņemot vienu, ir nepārprotami pilnvarojušas ģeogrāfiski kompetentas tiesas, piemēram, rajona tiesas, pilsētas tiesas vai apgabaltiesas. Trijās dalībvalstīs kompetenti ir prokurori, bet četrās citās — tiesu izpildītāji. Turklāt astoņās dalībvalstīs aizsardzības pasākumu izpildē ir iesaistītas tiesībaizsardzības iestādes. Šķiet, ka divās dalībvalstīs policija ir tieši atbildīga par apliecību atzīšanu un aizsardzības pasākumu izpildi.

Regulas 18. panta 1. punkta a) apakšpunkta iii) punktā ir noteikts, ka dalībvalstis Komisijai paziņo par to iestāžu veidiem, kuru kompetencē ir koriģēt aizsardzības pasākumus. 18 dalībvalstis nepārprotami ir pilnvarojušas ģeogrāfiski kompetentas tiesas, piemēram, rajona tiesas, pilsētas tiesas, apgabaltiesas, vai pagasttiesas priekšsēdētāju. Trīs dalībvalstis ir vispārīgi pilnvarojušas tiesas vai pirmās instances tiesas, divas dalībvalstis ir pilnvarojušas prokurorus, bet divas citas — tiesu izpildītājus.

Visbeidzot, regulas 18. panta 1. punkta a) apakšpunkta iv) punktā ir noteikts, ka dalībvalstis Komisijai paziņo informāciju par to iestāžu veidiem, kurās iesniedz pieteikumu par atzīšanas (un izpildes) atteikšanu. 17 dalībvalstis ir nepārprotami pilnvarojušas ģeogrāfiski kompetentās tiesas. Savukārt četras dalībvalstis paziņojušas par cita veida tiesām, piemēram, pirmās instances tiesām, sīku kriminālpārkāpumu tiesām un apelācijas tiesām.

3.2. Valodu lietojums (18. panta 1. punkta b) apakšpunkts, 16. pants, 4. panta 2. punkta c) apakšpunkts un 5. panta 3. punkts)

Ja nepieciešams, aizsargātajai personai, kas vēlas atsaukties uz aizsardzības pasākumu uzrunātajā dalībvalstī, kompetentajām iestādēm jāiesniedz apliecības tulkojums (4. panta 2. punkta c) apakšpunkts). Aizsargātā persona var pieprasīt izcelsmes dalībvalstij nodrošināt šo tulkojumu (5. panta 3. punkts).

Apliecībai jābūt tulkotai vienā no uzrunātās dalībvalsts oficiālajām valodām vai jebkurā citā ES oficiālajā valodā, ko minētā dalībvalsts ir norādījusi kā pieņemamu (16. panta 1. punkts). Dalībvalstīm šī informācija bija jāpaziņo Komisijai līdz 2014. gada 11. jūlijam (18. panta 1. punkta b) apakšpunkts). Astoņas dalībvalstis šo termiņu ievēroja. Līdz 2015. gada jūlijam visas dalībvalstis (izņemot vienu), kurām šī regula ir saistoša, bija paziņojušas Komisijai nepieciešamo informāciju.

Trim dalībvalstīm ir pieņemamas iesniegtās apliecības angļu valodā, un viena ir informējusi Komisiju, ka vienai no tās rajona tiesām ir pieņemamas iesniegtās apliecības itāļu valodā. Divām dalībvalstīm ir pieņemamas iesniegtās apliecības kādā citā valodā, abpusēji vienojoties.

3.3. Procesuālas garantijas personai, kas rada apdraudējumu (6., 11., 12. un 13. pants)

Regula paredz īpašus aizsardzības pasākumus, kas nodrošina, ka gadījumā, ja aizsargātā persona pieprasa izdot apliecību, tiek ievērotas tās personas tiesības uz aizstāvību, kura rada apdraudējumu (6. pants). Konkrētāk, kompetentajai iestādei ir jāpārbauda, vai persona, kura rada apdraudējumu:

- bija informēta par aizsardzības pasākumu (vai par tā koriģēšanu saskaņā ar 11. panta 3. punktu);
- bija informēta par tiesvedības uzsākšanu vai
- izcelsmes dalībvalstī bija tiesīga aizsardzības pasākumu pārsūdzēt.

Piecās dalībvalstīs personu, kas rada apdraudējumu, par aizsardzības pasākumu personīgi informē tiesu izpildītājs vai tiesas amatpersona.

Divās dalībvalstīs personu informē vai nu personīgi, vai ar ierakstītu vēstuli. Vienā dalībvalstī to veic tikai ar ierakstītu vēstuli. Vienā dalībvalstī tas notiek lielākoties

rakstveidā (elektroniski vai ar ierakstītu vēstuli). Ja persona, kas rada apdraudējumu, piedalās tiesas sēdē, informācija tiek sniegta mutiski. Vienā dalībvalstī personu informē ar parastu vēstuli pa pastu. Trijās dalībvalstīs personu dažos gadījumos personīgi var informēt policija.

Trijās dalībvalstīs nav īpašu noteikumu, kā informēt par apliecību. Personu, kas rada apdraudējumu, var informēt dažādi, piemēram, ar elektronisko saziņas līdzekļu starpniecību, ar ierakstītu vēstuli, izmantojot kurjera pakalpojumus vai personīgi.

Dalībvalstis nav ziņojušas par jebkādām regulārām problēmām, kuras būtu saistītas ar tās personas informēšanu, kas rada apdraudējumu.

Saskaņā ar regulu persona, kas rada apdraudējumu, var veikt juridiskus pasākumus uzrunātajā dalībvalstī. Persona, kas rada apdraudējumu, var iesniegt pārsūdzību par aizsardzības pasākuma koriģēšanu (11. panta 5. punkts). Noteiktos gadījumos[12] šī persona var arī pieprasīt atteikumu atzīt vai izpildīt aizsardzības pasākumu (13. panta 1. punkts).

Viena dalībvalsts sniedza statistikas datus par pasākumiem, ko personas, kas rada apdraudējumu, veikušas pirmās instances tiesā. Bija ietverta informācija par kopumā 13 pieprasījumiem 2017. gadā, 28 pieprasījumiem 2018. gadā un 13 pieprasījumiem 2019. gadā.

3.4. Apliecības izdošana, apstrāde un nosūtīšana (4. panta 1. punkts un 5. panta 1. punkts)

Aizsargātā persona var lūgt izcelsmes dalībvalsts izdevējiestādi izdot apliecību (5. panta 1. punkts) un nosūtīt to citas dalībvalsts iestādēm atzīšanai un izpildei. Saskaņā ar regulas 4. panta 1. punktu dalībvalstīm ir jāatzīst citā dalībvalstī noteiktie aizsardzības pasākumi bez kādas īpašas procedūras. Turklāt šiem pasākumiem uzrunātajā dalībvalstī jābūt tieši izpildāmiem.

Kā norādīja visas astoņas dalībvalstis, kas sniedza informāciju par šo jautājumu, saskaņā ar regulas 5. pantu izdotās daudzvalodu standarta veidlapas darbība, arī tās saturs, ir apmierinoša.

Septiņas dalībvalstis ļauj apliecību nosūtīt elektroniski. Vēl piecas dalībvalstis apstiprināja, ka apliecību par aizsardzības pasākumu atzīšanu civillietās var apstrādāt digitāli. Četrām no tām pieredze šajā jautājumā ir bijusi pozitīva, un nevienai tā nav bijusi negatīva. Neviena dalībvalsts neinformēja Komisiju par jebkādām problēmām saistībā ar apliecību nosūtīšanu. Tomēr viena dalībvalsts norādīja, ka jāaizpilda atsevišķas standarta veidlapas, ja iesaistīta vairāk nekā viena persona. Šādos gadījumos veidlapu aizpildīšana aizņem vairāk laika.

Neviena dalībvalsts neziņoja par jebkādām regulārām problēmām saistībā ar šo procedūru, arī attiecībā uz termiņu ievērošanu. Visbeidzot, četras dalībvalstis ziņoja, ka tām nav datu vai praktiskas pieredzes.

[12] Ja šāda atzīšana ir acīmredzami pretrunā uzrunātās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai vai nesavienojama ar uzrunātajā dalībvalstī pieņemtu vai atzītu spriedumu.

3.5. Aizsardzības pasākumu un apliecību labošana vai atsaukšana (14. panta 1. punkts un 9. panta 1. punkts)

Izcelsmes dalībvalsts aizsardzības pasākumu var apturēt, ierobežot vai atsaukt. Šādā gadījumā aizsargātā persona vai persona, kas rada apdraudējumu, var pieprasīt izdot apliecību, lai nodrošinātu, ka šīs izmaiņas tiek ņemtas vērā uzrunātajā dalībvalstī (14. panta 1. punkts).

Ja apliecībā ir pārrakstīšanās kļūda vai apliecība ir izsniegta nepamatoti, aizsargātā persona vai persona, kas rada apdraudējumu, var pieprasīt apliecības labošanu vai atsaukšanu. To var veikt izdevējiestāde arī pēc pašas iniciatīvas (9. panta 1. punkts).

Kā norādīja visas astoņas dalībvalstis, kas sniedza informāciju par šo jautājumu, saskaņā ar regulas 14. pantu izdotās daudzvalodu standarta veidlapas darbība, arī tās saturs, ir apmierinoša.

Tikai viena dalībvalsts informēja par to, cik vidēji laika prasa atsaukšana vai labošana, proti, 10–14 dienas. Viena dalībvalsts informēja, ka vienā gadījumā apliecība bija jālabo aprēķinu kļūdas dēļ.

Citā dalībvalstī valsts tiesību aktos nav noteikts termiņš apliecības labošanai vai atsaukšanai. Tur jautājums tiek izskatīts tiesas sēdē, par kuru dalībnieki jābrīdina iepriekš. Tāpēc procedūras ilgums var atšķirties atkarībā no šīs tiesvedības ilguma. Visbeidzot, deviņas dalībvalstis vai nu nesniedza datus, vai norādīja, ka tajās nav bijis attiecīgu gadījumu.

3.6. Izpratnes veicināšana un apmācība par regulas īstenošanu

Septiņas dalībvalstis ir veicinājušas tiesu iestāžu un tieslietu speciālistu izpratni par regulas īstenošanu, arī izmantojot informatīvas vēstules, tīmekļa vietnes, rokasgrāmatas un pamācības, vadlīnijas un ar advokātu asociāciju starpniecību.

Piecās dalībvalstīs tika organizētas apmācību sesijas par regulas īstenošanu. Tomēr četrās no tām šīs sesijas nebija vērstas konkrēti uz regulu, bet gan bija daļa no vispārīgākām programmām, kas paredzētas tiesnešiem un/vai tiesu amatpersonām.

4. DATU VĀKŠANA

2021. gada jūlijā Komisija nosūtīja dalībvalstu kompetentajām iestādēm anketu, lai apkopotu datus un informāciju par regulas īstenošanu kopš tās stāšanās spēkā. Komisijai atbildēja 19 dalībvalstis, no kurām 16 apliecināja, ka to tiesību sistēma nodrošina aizsardzības pasākumus civillietās.

Komisija konstatēja, ka 10 dalībvalstis (t. i., puse no dalībvalstīm, uz kurām attiecas regula) ir paziņojušas, ka tām nav dezagregētu statistikas datu par aizsardzības pasākumiem civillietās. Tāpēc šīs dalībvalstis nevarēja sniegt datus par to apliecību skaitu, kas izdotas vai saņemtas saskaņā ar šo regulu. Septiņas dalībvalstis sniedza datus, taču norādīja ārkārtīgi nelielu izdoto un saņemto apliecību skaitu (no 1 līdz 0). Vienā dalībvalstī bija izdotas 25 apliecības.

14 dalībvalstis atbildēja, ka tām nav bijusi neviena atbilstoša lieta vai ka tām nav dezagregētu statistikas datu par tādiem pieprasījumiem izdot apliecības, ko tās būtu saņēmušas kā izcelsmes dalībvalstis. Savukārt divas dalībvalstis informēja, ka katra to attiecīgā kompetentā iestāde ir saņēmusi pa vienam pieprasījumam izdot apliecību, no tiem viens ticis noraidīts.

Anketā tika uzdoti jautājumi arī par gadījumiem, kad dalībvalstis, rīkojoties kā uzrunātās dalībvalstis, izpildījušas aizsardzības pasākumu, izmantojot 5. pantā minēto apliecību, un rezultātā koriģējušas šo pasākumu. Piecas dalībvalstis norādīja, ka tām nav bijis šādu gadījumu.

Līdzīgi arī piecas dalībvalstis norādīja, ka tām nav bijis neviena gadījuma saistībā ar aizsardzības pasākuma koriģēšanas apelācijas procedūru.

Gandrīz visas dalībvalstis, kas atbildēja uz anketu, norādīja, ka tām nav zināmi gadījumi (divas dalībvalstis) vai nav dezagregētu datu (deviņas dalībvalstis) par aizsardzības pasākumiem, kas apturēti, laboti vai atsaukti saskaņā ar regulas 14. vai 9. pantu, neatkarīgi no tā, vai tās rīkojušās kā izcelsmes vai kā uzrunātās dalībvalstis. Vienā dalībvalstī viena apliecība tika labota aprēķinu kļūdas dēļ saskaņā ar regulas 9. pantu.

2015. gada *POEMS* nobeiguma ziņojumā[13] un 2017. gada Eiropas Parlamenta pētījumā[14] jau norādīts uz uzticamu un publiski pieejamu datu trūkumu attiecībā uz civiltiesiskās aizsardzības rīkojumiem. Abos pētījumos tika ziņots, ka daudzām dalībvalstīm trūkst regulāru statistikas datu un tās var paļauties tikai uz nejaušiem pētījumiem. Turklāt sniegtā informācija parasti attiecās uz noteiktiem aizsardzības rīkojumiem vai noteiktām valsts daļām. Pētījumos secināts, ka dažādās dalībvalstīs savākto datu lielās atšķirības varētu liecināt par to, ka civillietās noteikto aizsardzības pasākumu patiesie apmēri nav pilnībā apzināti. 2021. gada aptaujas rezultāti ļāva izdarīt līdzīgus secinājumus. Tā kā par dalībvalstīm, kuru tiesiskās sistēmas pieļauj aizsardzības pasākumus civillietās, trūkst dezagregētu datu, ir grūti iegūt reālu novērtējumu par civillietās noteikto aizsardzības pasākumu izmantošanu.

13 *Van der Aa, S.* u. c., *op. cit.*

14 Eiropas Parlamenta Izpētes dienests, *op. cit.*

5. SECINĀJUMI

Regulas netraucēta darbība ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu pilnīgu un uzticamu aizsardzību noziegumos cietušajiem ES, kad viņi izmanto savas tiesības uz brīvu pārvietošanos.

Attiecīgās dalībvalstis uzskata, ka ar regulu izveidotās savstarpējās atzīšanas sistēmas pamatelements (t. i., daudzvalodu standarta veidlapas darbība) ir apmierinošs. Turklāt šķiet, ka dalībvalstis nav saskārušās ar lielām problēmām, piemērojot regulas galvenos aspektus, proti, piemēram, saistībā ar apliecību izdošanu, apstrādi un nosūtīšanu. Vairākas dalībvalstis apliecības var nosūtīt elektroniski.

Dalībvalstis arī nav ziņojušas par to, ka atkārtoti gadītos problēmas ar procesuālajām garantijām personai, kas rada apdraudējumu. Konkrētāk, dalībvalstis izmanto dažādas procedūras, lai paziņotu šādām personām par aizsardzības pasākumiem, – tas var notikt, izmantojot ierakstītas vēstules vai elektroniskus līdzekļus vai paziņojot personīgi.

Analīzē netika konstatētas problēmas saistībā ar aizsardzības pasākumu labošanu vai atsaukšanu. Dažas dalībvalstis norādīja, ka tām nav bijis šādu gadījumu.

Taču šī analīze, tāpat kā ziņojums par direktīvas par Eiropas aizsardzības rīkojuma īstenošanu, liecina, ka Eiropas Savienībā pastāvošā atšķirīgā prakse un tiesību akti par valsts līmeņa aizsardzības pasākumiem, šķiet, neļauj instrumentam pilnvērtīgi izvērst savu potenciālu un nelabvēlīgi ietekmē aizsardzības rīkojumu savstarpējo atzīšanu. Analīze liecina, ka dažos gadījumos var būt grūti noteikt, vai piemērojama ir direktīva vai regula. Tas, piemēram, attiecas uz gadījumiem, kad viens aizsardzības rīkojums ietver vairākus dažādu veidu (civiltiesiska, administratīva vai krimināltiesiska rakstura) pasākumus.

Turklāt šis ziņojums liecina, ka nepieciešams uzlabot dalībvalstu izpratni par regulu. Veicinot speciālistu un ieinteresēto personu izpratni un sniedzot tām informāciju un norādījumus valstu līmenī, varētu palīdzēt panākt regulas labāku izmantošanu.